

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки
Кафедра педагогіки та методик навчання

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА (КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА)

Розвиток уяви молодших школярів в ігровій діяльності

Виконав студент групи ПОМ-2
спеціальності 013 Початкова освіта
Пальчик Владислав Юрійович
Керівник: Моренко О.М.
Рецензент: _____ Моренко О.М.
Нормоконтроль _____ Моренко О.М.

Запоріжжя
2024 р.

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 57 с., 2 табл., 37 джерел.

Об'єкт дослідження – уява молодших школярів.

Мета дослідження – теоретичне дослідження розвитку уяви молодших школярів в ігровій діяльності, аналіз психолого-педагогічних засобів розвитку уяви через ігрову діяльність.

Методи дослідження: аналіз, синтез, дедукція, індукція, абстрагування, конкретизація, аргументація, порівняння, класифікація, узагальнення, спостереження.

В сучасному освітньому контексті особлива увага приділяється розвитку уяви молодших школярів. У цей період розвитку діти знаходяться на етапі інтенсивного навчання, де важливою складовою стає їхня здатність уявляти та концептуалізувати інформацію, яку не завжди можна безпосередньо сприйняти. Розвиток уяви виявляється ключовим фактором, що сприяє швидкому засвоєнню нового матеріалу та ефективному розв'язанню завдань.

Надто важливо враховувати, що недостатній розвиток уяви може впливати на різні аспекти діяльності молодших школярів, такі як творчість, планування особистої діяльності та відтворення інформації. Особливу увагу слід звертати на дітей з особливими освітніми потребами, для яких розробка ефективних методик та підходів до розвитку уяви є надзвичайно важливою. Гра, як засіб навчання, може стимулювати творчий потенціал дітей, сприяти більш ефективному плануванню особистих дій та полегшувати відтворення отриманої інформації, що сприятиме розвитку уяви.

УЯВА, РОЗВИТОК УЯВИ, МОЛОДШІ ШКОЛЯРІ, ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, ПСИХІЧНИЙ ПРОЦЕС

ВСТУП

Актуальність дослідження уяви молодших школярів полягає в тому, що у молодшому шкільному віці навчання вимагає здатності уявити те, що не можна сприйняти безпосередньо. Для дітей розвиток уяви є ключовим фактором, що допомагає їм швидко орієнтуватись у різних ситуаціях і розв'язувати задачі без необхідності безпосередніх практичних дій. Це особливо важливо, коли практичні дії обмежені або небажані.

Недостатній розвиток уяви в молодшому шкільному віці може призвести до проблем у творчості, плануванні особистої діяльності, відтворенні інформації та в інших видах діяльності. Отже, актуальність дослідження полягає у необхідності розробки методик та підходів до розвитку уяви у молодших школярів.

Тема дослідження є актуальною в сучасному контексті, оскільки навчання є головним видом діяльності для молодших школярів, а успішне засвоєння знань залежить від розвитку їх уяви. У молодшому шкільному віці уява є досить активною, тому можна широко використовувати її у навчальній діяльності.

Уява є невід'ємною частиною процесів сприйняття і мислення, а також тісно пов'язана з емоціями, вона також розширює та поглиблює інтереси дітей. Мовлення також має тісний зв'язок з уявою, як це підтверджують Дж. Родарі і Л. Виготський.

Мета дослідження – теоретичне дослідження розвитку уяви молодших школярів у в ігровій діяльності, аналіз психолого-педагогічних засобів розвитку уяви через ігрову діяльність.

Об'єкт дослідження – уява молодших школярів.

Предмет дослідження – розвиток уяви молодших школярів в ігровій діяльності.

Оскільки гра є провідною діяльністю в молодших класах, розвиток уяви можна ефективно здійснювати через ігрову діяльність. Тому метою

цього дослідження є теоретичне вивчення розвитку уяви молодших школярів з особливими освітніми потребами в ігровій діяльності, а також аналіз психолого-педагогічних засобів, що сприяють розвитку уяви через ігрову діяльність.

Для досягнення поставленої мети передбачені такі завдання:

1. Розкрити сутність психічного процесу «уява», її види, процеси.
2. Вивчити специфіку уяви в молодших школярів.
3. Підібрати діагностичну методику для виявлення особливостей уяви у дітей молодшого шкільного віку.
4. Ознайомитись з досвідом використання ігор у навчально-психологічному процесі для розвитку уяви молодших школярів.

Теоретично-методологічна основа дослідження: теорії про походження психічного процесу уяви та зв'язок понять «уява-відчуття» (Платон, Аристотель, Р. Декарт, І. Кант, Ж. Сартр, Г. Башлар, К. Коффка, З.Фрейд, А. Дудецький, В. Козубовський); теорія Гегеля про діалектичне співвідношення уяви та фантазії; розгляд механізмів уяви (за О. Дьяченком); теорія психоаналізу З. Фрейда; експериментальні дослідження функцій уяви (В. Вундт, Т. Рібо, Ф. Матвєєва); «закон загального емоційного знаку» та «закон емоційної реальності уяви» Л. Виготського; аналіз ігор для розвитку уяви (К. Ушинський, А. Макаренко, Л. Виготський, А. Обертинська).

Методи дослідження: аналіз, синтез, дедукція, індукція, абстрагування, конкретизація, аргументація, порівняння, класифікація, узагальнення, спостереження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати кваліфікаційної роботи представлено в тезах на V Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу» за темою «РОЗВИТОК УЯВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВИ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ. СУЧАСНІ ПІДХОДИ», а також в методичних

рекомендаціях для педагогів з питання розвитку уяви серед учнів молодшого шкільного віку за допомогою ігор.

ВИСНОВОК

В молодшому шкільному віці навчання є основним видом діяльності, а уява виступає важливим фактором для успішного засвоєння знань, які потребують уміння уявити те, що наразі неможливо сприйняти безпосередньо. Уява є активною в молодшому шкільному віці, тому її можна широко використовувати в навчальному процесі.

Психолого-педагогічна література була проаналізована з метою уточнення поняття «уява» та виявлення різних видів і особливостей уяви. В дослідженнях розвитку уяви брали участь відомі психологи та педагоги, такі як А. Дудецький, В. Крутецький, В. Давидов, Б. Мухіна, Дж. Родарі, Д. Ельконін, Я. Фрідман, Л. Виготський, О. Дьяченко, П. Немов, С. Рубінштейн та інші.

Уява – це психічний процес, який полягає в створенні нових уявлень, думок і образів на основі минулого сприйняття та набутого досвіду. Вона становить собою специфічну організаційну форму психіки людини, що проявляється у створенні нових образів і думок, які впливають на створення нових дій та предметів. Одне з головних завдань уяви - передбачити очікуваний результат до його реалізації.

Проаналізовано розвиток уяви молодших школярів, відповідно до періодизації психічного розвитку, запропонованої Д. Ельконіним. У цьому періоді спостерігається інтенсивний розвиток уяви, який зумовлений процесом засвоєння різноманітних знань та їх використанням на практиці.

Молодший шкільний вік є найсприятливішим для розвитку уяви, оскільки уява виступає як один з найважливіших психічних процесів. Правильне засвоєння будь-якого навчального предмета неможливе без активної діяльності уяви, без уміння уявити те, що міститься у підручниках чи що пояснює вчитель. В молодших школярів вже розрізняють кілька видів уяви.

Розвиток уяви в молодшому шкільному віці проходить через дві основні стадії. На першій стадії уява ґрунтується на конкретних предметах та їх властивостях. Образи, які відтворюються на цій стадії, характеризуються незначним переробленням чуттєвого матеріалу та уявлень. Вони мають схематичний, фрагментарний характер та відображають лише найбільш яскраві зовнішні ознаки предметів. Це означає, що на першій стадії переважає відтворююча уява. На другій стадії розвитку уяви збільшується кількість відображених ознак та властивостей. Уява стає більш контрольованим процесом. Завершуючи молодший шкільний вік, поряд з відтворюючою уявою, все більшу роль у психічній діяльності учнів починає відігравати творча уява, а також зростає реалізм уяви.

Молодший шкільний вік надає найбільші можливості для розвитку уяви. Активна уява є ефективним засобом пізнання навколишнього світу і дозволяє вийти за межі особистого досвіду, що є важливою передумовою для розвитку творчого підходу до світу. Для успішного розвитку уяви необхідно створити певні умови, такі як ранній фізичний та інтелектуальний розвиток дітей, самостійне вирішення завдань, що вимагають максимального використання творчих здібностей, свобода вибору діяльності та чергування видів занять, допомога дорослих, комфортна психологічна атмосфера та заохочення дорослими прагнень дітей до творчості.

Ми дослідили загальні аспекти розвитку уяви у молодших школярів і зрозуміли, що уява має велике значення для їх загального розвитку, формування особистості та набуття життєвого досвіду. Тому важливо стимулювати розвиток уяви і використовувати його для оптимізації навчальної діяльності. В цьому контексті пропоновані в роботі методи є простими у виконанні та доступними для дітей і дорослих. Їх можна модифікувати та ускладнювати, щоб розширити «поле гри уяви».